

Mavzu: Asos va asosdosh soʻzlar

Aa *Hisobchi* ishchilarning maoshini hisobladi.*

* **hisobchi** – korxona, muassasa yoki tashkilotlarda hisob-kitob ishlarini olib boruvchi

1-mashq. Koʻchiring. Ajratib koʻrsatilgan soʻzlarning asos va qoʻshimchalarini tegishlicha belgilang.

1. Mening onam korxonada **hisobchi** boʻlib ishlaydi.⁴
2. Tungi osmonda **behisob** yulduzlar koʻrindi.
3. **Hisobli** doʻst ayrilmas.
4. Madina, misollarni tezda **hisobla**.

2-mashq. Sheʼrni ifodali oʻqing. Xatolarni aniqlang.

Doʻstlik kerak

Doʻs soʻzining maʼnosi
Maʼnolarning aʼlosi.
Doʻs-la inoq degani,
Yaqin oʻrtoq degani.
Qalbi chiroq degani,
Toza yurak degani.

Aslida-chi, asl doʻs
Hech ajralmas magʻiz, poʻs.
Doʻs mushkulni oson –
Qilishni istar inson.
Olam toʻlsin ziyoga,
Doʻslik kerak dunyoga.

Qambar Ota

- Xato yozilgan soʻzlar sizga qaysi qoidani eslatdi?
- Doʻst soʻziga asosdosh soʻzlar toping.

3-mashq. Har bir qatordan asosdosh bo'lmagan ortiqcha so'zni toping.

1. Tuzli, tuzsiz, tuzdon, tuzni
 2. Suvchi, suvlar, suvli, suvsiz
 3. Go'shtli, sergo'sht, go'shtning
 4. Bo'yoqchi, bo'yoqlar, bo'yoqsiz
- Asosdosh so'zlarni yozing.
 - Asos va qo'shimchalarni tegishli belgilang.

4-mashq. Turli soha mutaxassislari nomini ularning ta'riflari bilan moslashtirib, ko'chiring.

Adabiyotshunos –

tillar tarixi va qoidalarini o'rganuvchi olim.

Musiqashunos –

badiiy asarlar va ijodkorlar mehnatini tadqiq qiluvchi olim.

Huquqshunos –

tabiat, o'simlik va hayvonot olamini o'rganuvchi olim.

Tilshunos –

qonun va huquq sohasi mutaxassisi.

Tabiatshunos –

musiqqa tarixi va nazariyasini tadqiq qiluvchi mutaxassis.

***Tuzni, tuzlar, tuzga** kabi so'zlar asosdosh so'zlar sanalmaydi.*

Bir asosga so'z yasovchi qo'shimchalar qo'shilishi orqali asosdosh so'zlar yasaladi.

5-mashq. So'zlarga so'z yasovchi qo'shimchalar qo'shib, asosdosh so'zlar yasang.

shox

moy

xato

bino

kuch

zina

zar

pul

foyda

sinf

6-mashq. Soʻzlarga mos soʻz yasovchi qoʻshimchalar qoʻshib, yozing.

-chi

ser-

be-

7-mashq. She'zni ifodali o'qing. Ko'chiring.

Kichkina qushcha

Hay, hay chumchuq – jajji qush,
Shoxda turma, pastga tush!
 Erta-yu kech tinmaysan,
 Charchamoqni bilmaysan.
 Chirqillaysan izlab **don**,
 Mana chumchuq, senga **non**!
 Qorning to'ysa aytasan,
 So'ng uyingga qaytasan.

Shukur Sa'dulla

- Ajratib ko'rsatilgan so'zlarga asosdosh so'zlar topib, yozing.
- She'rni yod oling.

